

W dniach 27-28 października 2011 r. w siedzibie głównego organizatora - Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, odbyła się II Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa „Jeden świat-wiele kultur.” Tematem przewodnim tegorocznego spotkania było hasło – „Pielgrzymi prawdy, pielgrzymi pokoju. Dialog kultur, cywilizacji, religii w dobie globalizacji.” Współorganizatorami konferencji byli: Fondazione Vaticana Joseph Ratzinger-Benedetto XVI, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Urząd Miasta Bydgoszczy.

Konferencja była kontynuacją zainaugurowanych w 2010 roku corocznych spotkań naukowych, mających na celu szeroko rozumiany dialog międzykulturowy i wymianę myśli o problemach współczesnego świata. Tegoroczna konferencja w szczególny sposób wpisała się w problematykę dialogu międzykulturowego i dialogu między religiami w kontekście 25 rocznicy spotkania Jana Pawła II z przedstawicielami wielu wyznań w Asyżu. To przedsięwzięcie miało na celu stworzenie okazji do naukowej refleksji oraz pogłębionego intelektualnie dialogu dla szerokiego grona kulturoznawców, politologów, socjologów, teologów, prawników, pedagogów, ekonomistów, medioznawców oraz przedstawicieli innych nauk.

Sukces ubiegłorocznej, I edycji przyczynił się do tego, że w tym roku współorganizatorem konferencji została papieska fundacja Fondazione Vaticana Joseph Ratzinger-Benedetto XVI. Fundacja, która powstała w 2010 r. za główny cel stawia sobie promowanie wiedzy, organizowanie i wspieranie realizacji kongresów o charakterze naukowym i kulturalnym oraz przyznawanie nagród naukowcom za ich szczególne osiągnięcia. Konferencja współorganizowana z Kujawsko-Pomorską Szkołą Wyższą w Bydgoszczy była pierwszym takim przedsięwzięciem fundacji w Polsce i na świecie. Dlatego też bezpośrednio był nią zainteresowany Benedykt XVI.

Honorowym patronatem konferencję objęli: Prof. Jerzy Buzek, Przewodniczący Parlamentu Europejskiego; Arcybiskup Claudio Maria Celli, Przewodniczący Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu; Prof. Barbara Kudrycka, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego; Ks. Bp dr Jan Tyrawa - Ordynariusz Diecezji Bydgoskiej; Piotr Całbecki – Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Rafał Bruski - Prezydent Bydgoszczy.

Patronat medialny objęły: Radio Watykańskie, TVP Bydgoszcz, TVP Religia, Radio „PiK”, „Przewodnik Katolicki”, media studenckie. Zapowiedzi i relacje z konferencji były w serwisach Katolickiej Agencji Prasowej, Polskiej Agencji Prasowej, TVP 1, Polskim Radio oraz w wielu innych mediach ogólnopolskich, lokalnych i portalach internetowych.

W uroczystej inauguracji konferencji oraz w jej części plenarnej uczestniczyło wielu zaproszonych gości. Swoją obecnością zaszczytili nas parlamentarzyści, przedstawiciele władz, duchowieństwa, uczelni oraz instytucji współpracujących z KPSW. Zaproszenie przyjęli m.in.: Arcybiskup Celestino Migliore, Nuncjusz Apostolski w Polsce; Monsignore Giuseppe Scotti, Przewodniczący Fondazione Vaticana Joseph Ratzinger-Benedetto XVI; Arcybiskup Henryk Muszyński, Prymas Senior; Biskup Wojciech Polak, Sekretarz Generalny Konferencji Episkopatu Polski; Biskup Jan Tyrawa, Ordynariusz Diecezji Bydgoskiej; senator

Andrzej Kobiak; poseł Tomasz Latos; Ewa Mes, Wojewoda Kujawsko-Pomorski; Rafał Bruski, Prezydent Miasta Bydgoszczy; Edward Hartwich, Wicemarszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego; Wojciech Porzych, Starosta Bydgoski; ks. Lech Rynkiewicz, zastępca dyrektora Radia Watykańskiego w Rzymie, prof. dr hab. Salidin Kaldybaev, Rektor Państwowego Uniwersytetu Naryńskiego w Kirgistanie; ks. dr Wojciech Szukalski, Rektor Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Bydgoskiej; ks. dr Marek Walkusz, Rektor Wyższego Misyjnego Seminarium Duchownego Zgromadzenia Ducha Świętego w Bydgoszczy; prof. nadzw. dr hab. Sławomir Teclaw, Rektor Bydgoskiej Szkoły Wyższej; prof. Anna Nowak, Prorektor Akademii Muzycznej w Bydgoszczy; prof. dr hab. inż. Wojciech Kapelański, Prorektor Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy; prof. dr hab. Galina Tarasenko, przedstawiciel Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego w Winnicy na Ukrainie; prof. dr hab. Vera Petruk, przedstawiciel Rektora Uniwersytetu Technicznego w Winnicy na Ukrainie; dr Olga Sobko, przedstawiciel Tarnopolskiego Narodowego Uniwersytetu Ekonomicznego na Ukrainie; prof. UKW dr hab. Dariusz Łukasiewicz, dyrektor Instytutu Filozofii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

W tegorocznej konferencji z cyklu „Jeden świat-wiele kultur” wygłoszono 71 referatów. Wśród prelegentów byli przedstawiciele nauki z 6 państw (Włoch, Austrii, Hiszpanii, Kirgistanu, Ukrainy i Łotwy) oraz pracownicy 13 polskich uczelni - Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku, Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie oraz Wyższego Seminarium Duchownego w Bydgoszczy.

Konferencja była doskonałą okazją do wymiany poglądów oraz prezentacji badań w gronie przedstawicieli różnych krajów, kultur i religii. W seminarium wzięli udział reprezentanci różnych dyscyplin naukowych, którzy spotkali się na sesji plenarnej, a następnie obradowali w pięciu sekcjach.

Konferencję rozpoczął Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego **prof. dr hab. Andrzej Czyżewski**, który poprowadził część plenarną. Na wstępie poprosił o wysłuchanie przesłania Ojca Świętego Benedykta XVI, który podczas audyencji ogólnej pozdrowił uczestników i organizatorów konferencji - „Słowa pozdrowienia kieruję do polskich pielgrzymów. W Asyżu odbędzie się spotkanie z przedstawicielami religii świata na rzecz pokoju. W związku z tym organizowane jest w Polsce, w Bydgoszczy, sympozjum europejskich ekspertów na temat dialogu pomiędzy kulturami, cywilizacjami i religiami. Życzę im owocnej refleksji” – powiedział Benedykt XVI.

W dalszej części Prezydent Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy **Roman Czakowski** powitał zaproszonych gości, a uroczystego otwarcia dokonali: JM Rektor

Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej **dr Helena Czakowska** oraz Przewodniczący Fundacji Watykańskiej **Josepf Ratzinger-Benedykt XVI ks. prałat Giuseppe Scotti**. Rektor Uczelni w swoim wystąpieniu podkreśliła, że to naukowe spotkanie, to przede wszystkim okazja do pogłębienia tematu wielokulturowości we współczesnym świecie. „Uczelnia i dyskurs akademicki, wolny od jakichkolwiek uwarunkowań politycznych, ekonomicznych, są doskonałym miejscem, gdzie można w sposób naukowy dociekać prawdy. Pragniemy prowadzić dialog, aby zobaczyć, w jaki sposób różne kultury o różnej orientacji mogą współistnieć w aspekcie transcendentnym i materialnym, ekonomicznym, prawnym oraz instytucjonalnym” – powiedziała JM Rektor. Z kolei ks. prałat Giuseppe Scotti stwierdził, że „poszukiwanie prawdy stoi u podstaw każdego dialogu. Dziękuję za to, że w tych dniach razem będziemy chcieli przejść odcinek „drogi”, by „pielgrzymować” w poszukiwaniu prawdy i pokoju. Jesteśmy świadomi, że chodzi tu o pielgrzymkę w znaczeniu intelektualnym. Tę pielgrzymkę chcemy odbyć w jedności z Benedyktem XVI” – dodał.

Następnie głos zabrali przedstawiciele współorganizatorów, patroni honorowi i zaproszeni goście. W trakcie tych wystąpień w sposób szczególny zabrzmiały słowa nuncjusza apostolskiego w Polsce **abp Celestino Migliore**, który podziękował za zaproszenie do Bydgoszczy na konferencję, która odbywała się równoległe ze spotkaniem Benedykta XVI z przedstawicielami religii świata w Asyżu. Słowa uznania nuncjusz apostolski skierował pod adresem tych, którzy podjęli ideę organizacji konferencji nt. dialogu kultur i religii oraz starają się ideę tę wprowadzić w życie. Jak przyznał arcybiskup, temat dialogu kultur, cywilizacji i religii w dzisiejszym świecie nabiera szczególnego znaczenia w kontekście wydarzenia, które odbywało się równocześnie w Asyżu. „W 25. rocznicę spotkania przedstawicieli różnych wyznań i religii papież udał się do Asyżu, aby wspólnie z innymi duchowymi liderami potwierdzić wolę dialogu. Jest to także odpowiedź na oczekiwania wielu ludzi i wspólnot świata, którzy chcą, aby religie stawały się coraz bardziej skuteczne w krzewieniu autentycznych wartości, zgodnie ze swoją wiarą, tradycją i dzisiejszym rozumieniem świata” – zauważył abp Migliore. Nuncjusz życzył, aby bydgoskie spotkanie, którego ideą przewodnią jest dialog i współpraca przyczyniało się do pogłębiania tego dialogu i współpracy, w tych wymiarach, jakie zależą od każdego z nas.

Sekretarz generalny Episkopatu Polski **ks. bp Wojciech Polak** w swej wypowiedzi przyznał, że z polskiej perspektywy dialog kultury, cywilizacji czy religii wydawać może się odległy. „Trzeba jednak pamiętać o ciągłym przenikaniu się kultur, a obserwowany dziś powszechnie fakt emigracji tak wielu naszych rodaków i w ogóle ruchy emigracyjne, które bardzo mocno naznaczają współczesność świata, wydają się wskazywać, że taka interdyscyplinarna refleksja jest nam jednak bardzo potrzebna” – zauważył bp Polak.

Z kolei **ks. bp Jan Tyrawa** podkreślił, że „po raz pierwszy są obecni z nami przedstawiciele watykańskiej fundacji, którzy współorganizują tę konferencję. Związał się krąg uczniów kard. Ratzingera, którzy chcą pogłębiać, kontynuować i formalizować myśl wielkiego teologa naszych czasów, jakim jest – obecnie już papież – Benedykt XVI. Dziękuję za to, że została stworzona przestrzeń, w której możemy się spotkać” – powiedział w swoim wystąpieniu Ordynariusz Diecezji Bydgoskiej.

Po części oficjalnej wysłuchano wykładu wprowadzającego nt. *Miejsce teologii wśród nauk uniwersyteckich*, który wygłosił tegoroczny laureat Nagrody Ratzingera **o. prof. Maximilian Heim**, OCist., Kanclerz Fakultatu Teologicznego w Heiligenkreuz (Austria). Referent

w swoim wystąpieniu podkreślił, że „Wszyscy jesteśmy zobowiązani, żeby służyć prawdzie – w tym zawiera się szansa dla uniwersytetu i międzynarodowej konferencji „Jeden świat – wiele kultur”. Ojciec Heim w swoim wykładzie starał się odpowiedzieć na pytanie, czym jest uniwersytet ze swoimi wydziałami, jaki cel mu przyświeca i jakie może być jego zadanie. Główne założenia oparł na przemówieniach papieża Benedykta XVI, które Ojciec Święty wygłaszał na uniwersytetach lub przed publicznością akademicką. Ojciec Heim skupił się także na wzajemnych relacjach filozofii i teologii, odwołując się do myśli papieża Benedykta XVI (z niewygodzonej mowy na Uniwersytecie La Sapienza w Rzymie), w której Ojciec Święty dowodzi, że „teologia i filozofia tworzą jedyną w swym rodzaju parę bliźniąt, w której żadne nie może być całkowicie odrębne od drugiego, a każde musi jednak zajmować się własnym zadaniem i zachować własną tożsamość”.

„Czym jest, czym może i powinna być Europa jako wspólnota zjednoczona w różnorodności, w dobie globalizacji i dialogu kultur?” – pytał **prymas-senior abp Henryk Muszyński** w referacie „Chrześcijańskie wartości jako fundament tożsamości Europy według Benedykta XVI”. Zdaniem hierarchy jest to jedno z podstawowych pytań i problemów, które od wielu lat stanowiły przedmiot zainteresowań i dociekań kard. Józefa Ratzingera, dziś Ojca Świętego. „Jednym z istotnych wymiarów tożsamości europejskiej w kontekście historycznym i cywilizacyjnym były wartości chrześcijańskie. Poważne zmiany gospodarcze, kulturalne, polityczne i społeczne doprowadziły do zakwestionowania wielu wartości zakorzenionych w chrześcijaństwie, a nawet do jawnej wrogości wobec nich. Te podstawowe wartości, stanowiące jeden z istotnych elementów cywilizacji europejskiej, powinny stanowić „zaczyn”, który będzie współkształtował także przyszłe oblicze Europy i zapewni jej nadal kulturotwórczą rolę, także w wymiarze ogólnoświatowym” – podsumował prelegent.

Kolejny referent **prof. dr Massimiliano Signifredi** z Uniwersytetu Roma Tre, członek Wspólnoty św. Idziego w referacie „Religia źródłem nadziei na pokój. 25 lat Ducha Asyżu” zwrócił uwagę na spotkanie Benedykta XVI w Asyżu z liderami religijnymi całego świata, które jest podjęciem refleksji, dialogu i modlitwy. Podkreślił, że papież „osobiście zapragnął tej pielgrzymki, upamiętniającej spotkanie sprzed 25 lat, określone przez niego jako «prorocka intuicja»”. Profesor przypomniał słowa Jana Pawła II, które ten wypowiedział na wzgórzu w Asyżu. „Papież zachęcał religie, a przede wszystkim chrześcijan, do pracy w wielkim warsztacie pokoju”. Po modlitwie w Asyżu sprzed 25 lat Jan Paweł II zapragnął, aby jego przesłanie było kontynuowane. – To właśnie on stworzył to piękne wyrażenie: „duch Asyżu”, który rozumiał jako styl życia w przyjaźni między ludźmi wiary, aby uprosić Boga o wielki dar pokoju. Ważne poparcie dla jego projektu wyraził kard. Ratzinger. Ówczesny prefekt Kongregacji Doktryny Wiary spostrzegł, że spotkanie w Asyżu stanowi model modlitwy wieloreligijnej, która jest «znakiem w sytuacjach nadzwyczajnych, kiedy niejako wznosi się wspólny krzyk, który porywa serca ludzkie i jednocześnie porusza serce Boga» – stwierdził. Według prelegenta – w tym znaczeniu – duch Asyżu stał się konkretną drogą prowadzącą do pokoju w wielu scenariuszach pisanych przez świat.

Kolejny referent, **prof. dr hab. Zbigniew Radwański** z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy podkreślił, iż „Nie ulega wątpliwości, że pojęcie «kultury» zakresem swym obejmuje «kulturę prawną»”. W referacie *Jedność i różnorodność prawa prywatnego*, analizując systemy prawne, określane jako „prawo prywatne”, zaznaczył, że zwolennicy dalszej integracji europejskiej postulują poszerzenie zakresu jednolitego prawa unijnego poza obecny zakres wyznaczony kompetencjami Unii Europejskiej, co znajduje wyraz w zgłaszanych projektach europejskiego kodeksu cywilnego. „Realizacja takiego zamierzenia prowadziłaby do nieuchronnego konfliktu owej europejskiej kodyfikacji z kodeksami

cywilnymi państw członkowskich, a tym samym kultur prawnych owych krajów” – stwierdził prelegent.

Prof. dr hab. Galina Tarasenko z Uniwersytetu Pedagogicznego w Winnicy na Ukrainie w referacie poświęconym *Kreatywnym technikom rozwoju stosunków harmonicznych przedszkolaków z przyrodą*, zwróciła uwagę na to, że niezwykle ważne jest to, aby jak najwcześniej uformować u dziecka szczegółowe poczucie otaczającego go świata, który zbliża go do przyrody, zbliża do zrozumienia Wszechświata w sobie i znaleźć w nim swoje miejsce. Temu ma służyć rozwijanie kreatywnych technik temu służących.

Z kolei **prof. dr hab. Józef Stanisław Zegar** z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, w referacie *Wyzwania względem wyżywienia świata w kontekście zrównoważonego rozwoju* zwrócił uwagę na kwestie agrarną koncentrującą się na sposobach zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego, czyli wytworzenia dostatecznego quantum dóbr żywnościowych – niezastąpionych w zaspokajaniu potrzeby elementarnej. Referent dokonując analizy problemu, podkreślił, że problem ten w krajach rozwijających nadal czeka na rozwiązanie, przy czym sposób jej rozwiązywania nie może jedynie naśladować drogi, którą przeszły kraje rozwinięte. Wyzwania przed jakimi stoi współcześnie kwestia agrarna stawiają na porządku dnia potrzebę poszukiwania adekwatnej teorii ekonomicznej.

Ostatni z referentów w sesji plenarnej, **prof. dr hab. Salidin Kaldybaev** z Państwowego Uniwersytetu Naryńskiego w Kirgistanie mówił o *Eposie Manas – artystycznym pomniku narodu kirgiskiego*. Poetycka opowieść o bohaterze Manasie jest jedną z niezwykłych dzieł oralnej spuścizny ludowej. Według referenta epos nadawał Kirgizom tożsamość, wspólne cele oraz marzenia o konsensusie i własnej państwowości. Na przestrzeni dziejów miał on spajać nierzadko rozproszone plemiona, być dla nich wspólnym dziedzictwem, pamięcią oraz symbolem jedności i walki o niepodległość. Był to jeden z powodów przetrwania tego narodu – podkreślił referent.

Po zakończeniu sesji plenarnej i przerwie obiadowej obrady konferencyjne odbywały się w pięciu sekcjach.

W **sekcji I** ogłoszono 22 referaty, w których skupiono się na **dialogu kultur, cywilizacji i religii**. Moderatorem pierwszej części był ks. prof. dr hab. Michał Drożdż. Jako pierwszy referat wygłosił **o. Lech Rynkiewicz** z Radia Watykańskiego, który odniósł się do problemu *Radio Watykańskie a konfrontacja kultur*. Mówiąc o Radiu Watykańskim w służbie dialogu kultur, o. Rynkiewicz przypomniał, że rozgłośnia powstała 80 lat temu, by „dać papieżstwu instrument bezpośredniego, suwerennego docierania do świata chrześcijańskiego i nie tylko”. – Szeroka publiczność przypisuje Radiu Watykańskiemu dużą wiarygodność. Stwarza to wymóg pełnego współbrzmienia z Magisterium i działalnością Stolicy Apostolskiej. To wymagające wyzwanie, któremu rozgłośnia stara się jak najwierniej sprostać. I to paradoksalnie staje się wielkim atutem radia w służbie pokoju, rozwoju i godności człowieka – stwierdził. Kolejny prelegent, **prof. UKW dr hab. Aleksandra Chylewska-Tölle**, scharakteryzowała „*Nadaremna podróż Gregora*” Kurta Ihlenfelda jako przykład literackiej rekonstrukcji wielokulturowości dawnej Bydgoszczy. Z kolei **ks. dr hab. Mirosław Mróz** z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu mówiąc o *Cnocie tolerancji w dobie dialogu kultur i religii*, mocno podkreślał, że jest ona nie tylko postulatem rozumu, ale szkołą budowania wzajemnego szacunku i personalistycznego podejścia do drugiego człowieka. **Mgr Agnieszka Dybowska** z Urzędu Miasta Bydgoszczy odniosła się w referacie do problemu *Samorządu lokalnego jako uczestnika wnoszącego wkład w rozwój dialogu międzykulturowego*. W swojej prezentacji pokazała wkład samorządu lokalnego w rozwijanie

dialogu międzykulturowego z uwzględnieniem europejskiego ładu instytucjonalnego, który wytycza kierunki normatywne, oferuje programy finansujące poszczególne projekty oraz wspiera budowanie sieci. Wystąpienie zakończyła listą rekomendacji odnoszących się do aktywności samorządu lokalnego w rozwijanie dialogu międzykulturowego z uwzględnieniem wyzwań stojących przed jednostkami samorządu terytorialnego w Polsce, takimi jak migracje i mobilność międzynarodowa, przepływ i dostęp do kapitału intelektualnego oraz kulturowego, intensyfikacja wspólnych przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwijanie problemów o charakterze globalnym. **Ks. dr Wojciech Szukalski** reprezentujący Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu i Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Bydgoskiej odniósł się do problemu *Wolności religijnej jako niezbywalnego warunku dialogu międzyreligijnego w nauczaniu Jana Pawła II*.

W drugiej części obrad tej sekcji moderatorem był ks. dr hab. Mirosław Mróz, Jako pierwszy referat wygłosił **ks. prof. dr hab. Michał Drożdż** z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Tematem był *Inny jako osoba w komunikowaniu międzykulturowym Jana Pawła II*. Prezentowane w wystąpieniu myśli były próbą analizy i zarazem syntetycznego spojrzenia na podstawy komunikowania międzykulturowego z perspektywy personalistycznej filozofii i aksjologii komunikowania. Komunikowanie międzykulturowe, w którym urzeczywistniał się dialog Jana Pawła II z ludźmi, miało w jego wydaniu charakter komunikowania interpersonalnego. Celem wykładu było pokazanie niektórych elementów personalistycznego paradygmatu, z którego wyrasta i na którym się opiera aksjologia komunikowania międzykulturowego Jana Pawła II, a ściślej mówiąc, jego dialog z człowiekiem, nie traktowanym nigdy jako „inny”, ale jako „siostra” i „brat” w jednej rodzinie ludzkiej. Z kolei **ks. dr Adam Machowski** z Uniwersytetu w Navarze scharakteryzował problem *Dialogu Konfucjusza i Tomasza z Akwinu w aspekcie życia moralnego jako podstawy otwarcia się na dialog z innymi*. Referent podkreślał, że mimo różnego czasu, miejsca bardzo odległego, odmiennej kultury, religii i możliwości, a nawet koloru skóry, można prowadzić dialog. Konstatacja ta wynikała z analizy nauczania zawartego w pozostawionych przez nich pismach. Okazuje się, że zarówno Konfucjusz, jak o Tomasz z Akwinu dochodzili do podobnych wniosków i spostrzeżeń na temat człowieka i jego działania w świecie i wśród z innymi. **Ks. dr Mariusz Kuciński** z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w swoim wystąpieniu zajął się *Różnorodnością kultur a komunikacją globalną*. Analizując problem starał się wskazać zarówno zagrożenia, jak i możliwości rozwoju. **Mgr Kristine Kunicka** z Daugavpils University na Łotwie odniosła się do kwestii *Polaków w Daugavpils: (retrospektywy i perspektywy)*. Podkreśliła, że od początku lat 90-tych XX wieku, kiedy to zaistniała możliwość manifestowania swojej tożsamości narodowej, w oświacie, życiu kulturalnym i politycznym tamtejszej Polonii zaszły ogromne zmiany. W wystąpieniu zostały omówione osiągnięcia Daugavpilskich Polaków w różnych dziedzinach życia społecznego, a także niektóre ich aktualne wyzwania. Kolejny referent - **dr Maciej Kociuba** z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zastanawiał się nad problemem *Czy globalizacja i integracja niszczy kulturową różnorodność cywilizacji, grup etnicznych i narodów?* Po tym wystąpieniu odbyła się dyskusja, po czym zakończono obrady tej sekcji w pierwszym dniu konferencji.

Kolejny dzień obrad w sekcji I rozpoczął się od referatu **ks. prof. UKSW dr hab. Janusza Balickiego**, który mówił o *Młodych imigrantach w kulturze Zachodu*. Podstawę rozważań

stanowiło studium przypadku ze wschodniego Londynu. O nieustannej nauce komunikacji z ludźmi mówiła **dr Ewa Głazewska**. Przedstawicielka Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie podjęła temat *Kompetencje międzykulturowe w komunikacji*. W trakcie wystąpienia podkreśliła, że odkąd świat stał się globalną wioską, nabycie kompetencji międzykulturowych, polegających na umiejętności skutecznej komunikacji z ludźmi, pochodzącymi z innych kultur, stało się absolutną koniecznością. Zarówno w życiu prywatnym, jak i sytuacjach publicznych konieczne jest nauczenie się komunikowania z ludźmi, których dziedzictwo kulturowe jest całkiem odmienne od naszego – podsumowała. **Dr Urszula Kusio** z tego samego uniwersytetu w referacie *Dialog z Innymi czyli aktualność relacji swój-obcy w świecie* podkreślała, że współczesna wielokulturowość świata wymusza nowe podejście i nowe perspektywy badawcze w analizowaniu „obcego”. Stąd też postawiła szereg pytań dotyczących multikulturowości i próbowała na nie odpowiedzieć odwołując się do przykładów zaczerpniętych ze słynącej z liberalnych postaw Holandii i wielokulturowej Wielkiej Brytanii. Z kolei **ks. dr Tomasz Kalociński** z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu w referacie *Nauka społeczna Kościoła w służbie dialogu Kościoła ze światem współczesnym* podkreślał, że w kontekście wielorakich procesów globalizacji istnieje potrzeba ukazania nauki społecznej Kościoła, jako narzędzia w dialogu Kościoła ze społeczeństwem. Charakter interdyscyplinarny nauki społecznej Kościoła umożliwia jej dialog z różnymi dyscyplinami, które zajmują się człowiekiem, aby przyswoić sobie ich dorobek i ukazać im szerszą perspektywę służby osobie ludzkiej. **Ks. dr Michał Solomieniuk** z Archiwum Prymasowskiego w Gnieźnie zaproponował referując temat *„Diachroniczny” i „synchroniczny” dialog kultur w łacińskim średniowieczu*, aby inaczej spojrzeć na tę epokę, ponieważ wbrew obiegowym opiniom łacińskie Średniowiecze było epoką intensywnego dialogu międzykulturowego. Kolejna referentka, **dr Maria Giedz** z Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku zajęła się problemem niepodległości Kurdów (*Kurdowie i ich religia a dążenia do niepodległości*). Po analizie wielu wątków stwierdziła, że mimo iż Kurdowie w większości są muzułmanami, a islam jest dla nich religią wtórną, narzuconą w wielu przypadkach siłą, jednak na tyle zakorzenioną przez lata, że to właśnie islam stał się główną przeszkodą w realizowaniu ich dążeń niepodległościowych. Większość powstań kurdyjskich od XVIII w. upadała z powodu religii. To Koran, a nie oręż był główną bronią armii stających w szranki z kurdyjskimi wojownikami.

W ostatniej części obrad tej sekcji jako pierwszy zabrał głos **ks. dr Krzysztof Gorlewski**, który w referacie *Dialog między chrześcijaństwem a taoizmem jako poszukiwanie prawdy, zastanawiał się nad problemem czego my chrześcijanie możemy nauczyć się od taoizmu*.

Z kolei **dr Grzegorz Ciechanowski** z Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie mówił o szoku kulturowym, z jakim przyszło się zmagać polskim żołnierzom biorącym udział w misjach pokojowych na Bałkanach, na Bliskim Wschodzie, w Afryce i Azji (*Żołnierze WP w operacjach pokojowych – zderzenia kulturowe i cywilizacyjne*). Kolejny referent - **mgr Tomasz Królak** z Katolickiej Agencji Informacyjnej zajął się wybranymi aspektami *Dialogu kultur, cywilizacji i religii*. **Mgr Katarzyna Jelinska** z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu w tekście *Performanse międzykulturowe* omówiła nową kategorię analizy kulturowej – performans. W tym kontekście podkreśliła, że integracja refleksji performatycznej z dotychczasowym dorobkiem w dziedzinie badań nad kulturą z pewnością pozwoli na ujawnienie kolejnych perspektyw prowadzenia analiz badawczych hybrydyzacji, interkulturalizmu i wielogłosowości – cech konstytutywnych dla wizerunku teraźniejszości, a jednocześnie niepowtarzalnych w kontekście procesów globalizacji, w obliczu terroryzmu, na arenie igrzysk, targów czy festiwali. Z kolei **mgr Aleksandra Brochocka** z Uniwersytetu

Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy starała się przybliżyć słuchaczom działalność Polskiego Ruchu Przyjaciół Indian oraz zestawić różnice i podobieństwa pomiędzy kulturą indiańską i polską (*Ruch Indian w Polsce – podobieństwo kultur*). **Mgr Joanna Jabłońska** z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej podjęła interesujący temat *Wielokulturowości polskich nekropoli* w aspekcie zmieniającej się na przestrzeni wieków sztuki cmentarnej, będącej świadectwem nie tylko różnic, ale i podobieństw kulturowych. Dziedzina ta – jak podkreślała prelegentka - ciągle jeszcze zepchnięta nieco na margines historii sztuki staje się coraz bardziej popularna, zaś rzeźba nagrobna mająca swoją reprezentację nie tylko na miejskich nekropoliach zaczyna być doceniana przez badaczy. Po tym referacie odbyła się dyskusja, która zakończyła dwudniowe obrady tej sekcji.

Sekcja II obradowała pod hasłem *Ekonomia i jej społeczne otoczenie*. W trakcie dwudniowych obrad zaprezentowano 10 referatów. Tematyka była różnorodna. Sesję rozpoczął **prof. dr hab. inż. Stanisław Urban** dr h.c. z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z referatem odnoszącym się do *Źródeł i skutków nierówności społecznej oraz gospodarczej na wsi polskiej*. Za główną przyczynę tych nierówności referent wskazał niskie dochody ludności wiejskiej. Omówione zostały niektóre aspekty jakości życia oraz przyczyny i skutki nierówności społecznej. Porównane były także niektóre wskaźniki określające jakość życia mieszkańców wsi i miast. Kolejna prezentacja została przedstawiona przez **dr Igora Taranova** z Tarnopolskiego Narodowego Uniwersytetu Ekonomicznego na Ukrainie (*Rynek ubezpieczeniowy na Ukrainie a globalizacja gospodarki światowej*). Zwrócono uwagę na nieprawidłowości funkcjonowania tego rynku, na negatywną dynamikę ubezpieczeń kredytów, przy jednocześnie pozytywnej dynamice ubezpieczeń medycznych. Z kolei **prof. nadzw. Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu Waldemar Czternasty** zaprezentował problematykę spółdzielczości (*Spółdzielczość versus nierówności społeczne*). Stwierdził m.in., że spółdzielczość stanowi obecnie alternatywę wobec nastawionej na zysk gospodarki komercyjnej, ze względu chociażby na to, że ze swej istoty jest prospołeczna i dużo bardziej etyczna finansowo. Pozwala dlatego zmniejszać nierówności społeczne, jak i zapobiegać społecznemu wykluczeniu. Ciekawą i mało rozpoznaną tematykę odnoszącą się do *Dylematów kwestii agrarnej w panoramie dziejów - mechanizm krzywdy chłopskiej* podjęli **prof. dr hab. Andrzej Czyżewski i dr Anna Matuszczak** z KPSW. Stwierdzili, że kwestia agrarna polega na nieprzemijającym problemie zrównoważeniu rozwoju rolnictwa, gdzie samoistnie nie występowało i nie wystąpi pogodzenie interesów społecznych, ekonomicznych i środowiskowych. W kolejnym wystąpieniu autorstwa pracowników naukowych KPSW – **prof. nadzw. KPSW dr hab. Aleksandra Grzelaka i mgr Marka Gałązki** podjęto problematykę *Oceny wydatków na żywność w gospodarstwach domowych w Polsce w latach 2005-2009*. Pomimo wzrostu realnych wydatków w Polsce, zakres oraz skala niezaspokojonego popytu na żywność nie uległy istotnemu zmniejszeniu. Dotyczy to zwłaszcza grupy gospodarstw o najniższych dochodach. W inspirującej prezentacji **o. Mariusz Bigiel** przedstawił problematykę *Chrześcijańskiego kanonu zasad społecznych, jako fundamentu rentownej gospodarki, i jako remedium na kryzys światowy*. Prelegent stwierdził m.in., że chrześcijańskie podejście do gospodarki rynkowej łączy etykę ze skutecznością działania na polu gospodarczym. Chrześcijaństwo - jak stwierdził prelegent - ma do zaproponowania program etyczno-społeczny, który wciąż jest wyzwaniem w zakresie aplikacyjnym, a więc wdrożeniowym. Z kolei **doc. dr Olga Sobko** z Tarnopolskiego Narodowego Uniwersytetu Ekonomicznego na Ukrainie przedstawiła problematykę dotyczącą *Ekonomicznych determinantów rozwoju gospodarki Ukrainy po pomarańczowej rewolucji*. Stwierdziła m.in., że sytuacja ekonomiczna uległa pogorszeniu w latach 2008-2009. Objawiło się to m.in. obniżeniem PKB, wzrostem bezrobocia, pogorszeniem sytuacji w zakresie

finansów publicznych. Ponadto prelegentka stwierdziła, że Ukraina ma potencjał, aby odgrywać istotną rolę w Europie. Z kolei **dr Agnieszka Sapa** z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, podjęła próbę określenia *Bezpieczeństwa żywnościowego w kontekście krajów rozwijających się i pomocy żywnościowej*. Zwróciła uwagę na znaczenie rozwoju sektora rolnego oraz zmianę kierunku pomocy żywnościowej w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego. Prelegentka stwierdziła, że postęp technologiczny, jak również wzrost gospodarczy w skali światowej nie gwarantują każdemu człowiekowi wolności od głodu. Kolejna prezentacja autorstwa **dr Katarzyny Liczmańskiej** z KPSW dotyczyła *Kształtowania wizerunku marki w przedsiębiorstwie międzynarodowym*. Prelegentka zwróciła uwagę na to, że przedsiębiorstwa te oferując swoje marki w wielu krajach rozważyć muszą poza problemami globalnymi różnorodność kultur lokalnych. Ostatni referat w tej sekcji zaprezentował **dr Tomasz Kujaczyński** z KPSW, który podjął tematykę *Ekonomii społecznej wobec wyzwań globalizacji*. Referent stwierdził, że działania państwa mające przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu nie powinny koncentrować się wyłącznie na wydatkach socjalnych, ale powinny być zintegrowane w sposób, który umożliwiłby aktywizację lokalnych społeczności. Poszczególnym częściom obrad w sekcji II towarzyszyły ożywione dyskusje.

Temat **Sekcji III**, to *Porządek prawno-społeczny a problemy współczesnego świata*.

W trzech częściach seminaryjnych wygłoszono 10 referatów. W pierwszej części dwa pierwsze referaty pracowników KPSW dotyczyły praw człowieka, z których jeden dotyczył ochrony praw człowieka (**dr Marta Lang** - *Kwestia ochrony praw ludów tubylczych w Kanadzie*), a drugi – karania za nieprzestrzeganie prawa (**dr Igor Zduński** - *Prawo międzynarodowe karne wobec zagrożeń współczesnego świata*). Kolejne dwa referaty łączył temat ekologii. **Dr Magdalena Micińska** z KPSW zajęła się problemem *Ochrona klimatu a nadrzędne reguły prawa w świetle judykatów Sądu Unii Europejskiej*. Celem prelekcji była prezentacja i streszczenie wyroków SUE, które odnoszą się do naruszenia przez dyrektywę klimatyczną nadrzędnych reguł prawa. Autorka słusznie podkreślała, że nie ma wątpliwości, iż na skutek działań politycznych i prawnych ochrona klimatu stała się kluczowym zagadnieniem ekologicznym mającym olbrzymi wpływ na międzynarodowe stosunki gospodarcze. **Mgr Wojciech Trempała** w referacie *Środki masowego przekazu a świadomość ekologiczna w kulturze Zachodu*, za główny cel postawił sobie próbę oceny wpływu współczesnych przekazów medialnych na stopień, w jakim konsumpcyjne, zorientowane antropocentrycznie i technomorficznie społeczeństwo Zachodu nie tylko zaakceptuje, lecz przede wszystkim będzie respektować zasady i przekonania wynikające z wartości ekologicznych, takich jak umiar, zdrowie, ciągłość życia pokoleń obecnych, a także przyszłych. Kolejny referent - **prof. nadzw. KPSW dr hab. Sławomir Dąbrowa** odniósł się do problemu *Migracji ludności z państw pozaeuropejskich do państw Unii Europejskiej*, skupiając uwagę na prawnych aspekty problemu społeczno – ekonomicznego. W referacie autor poruszył również kontrowersyjne zagadnienie asymilacji imigrantów.

Dr Jarosław Dobkowski z KPSW omawiał zagadnienie *Pracownika socjalnego w kontekście europejskim i porównawczym*. Zwrócił m.in. uwagę na fakt, że pracownicy socjalni to nie tylko wyspecjalizowana grupa urzędników publicznych, ale także wyodrębniona organizacyjnie i prawnie. Jest to najczęściej kategoria pracowników samorządowych, ale w niektórych krajach pracownicy socjalni są zaliczani do służby państwowej lub wolontaryjnej. W aspekcie porównawczym status pracowników socjalnych jest

zróznicowany. W wielu państwach pracownicy socjalni są merytorycznie powiązani z kadrami pedagogicznymi, w innych zaś służbą zdrowia albo nawet kuratelą sądową. W nawiązaniu do tych zagadnień **dr Jacek Bylica** z Uniwersytetu Jagiellońskiego przedstawił raport z badań pilotażowych. W prezentacji dotyczącej *Kompetencji międzykulturowych pracowników sektora publicznego realizujących zadania na rzecz społeczności romskiej w powiecie nowosądeckim*, przedstawione zostały wyniki badań przeprowadzonych na trzydziestoosobowej grupie respondentów, reprezentujących różne instytucje tego powiatu.

Drugi dzień obrad w tej sekcji rozpoczął wykład **prof. nadzw. KPSW dr hab. Alberta Kotowskiego**, który poddał analizie problem *polskiej i niemieckiej świadomości historycznej*. Referent zastanawiał się czy po obaleniu muru berlińskiego Polaków i Niemców nic już nie dzieli? I odpowiadał, że owszem, dzieli historia – tak przynajmniej można sądzić na podstawie kontrowersji i sporów polsko-niemieckich ostatniej dekady, których tłem są wydarzenia historyczne z drugiej wojny światowej i bezpośrednio po jej zakończeniu. Celem referatu było pokazanie różnic w świadomości historycznej Polaków i Niemców, przy czym – jak dodawał - doświadczenia osobiste referenta odgrywają tutaj wiodącą rolę. Dwa kolejne referaty dotyczyły stosunkowo aktualnej problematyki międzynarodowej. **Dr Łukasz Jureńczyk** z KPSW omówił *Działania terrorystyczne, partyzanckie i symptomy wojny domowej w Iraku*, a **dr Nartsiss Shukuralieva** (również z KPSW) odniosła się do interesującej kwestii *Ludu i jego przywódcy*. W referacie analizie poddane zostały *Kulturowe obrazy podmiotów politycznych na przykładzie Kirgistanu*. Obrady wszystkich części tej sekcji kończyły interesujące dyskusje.

Temat obrad **Sekcji IV**, to *Pedagogika wobec wyzwań cywilizacyjnych*. Zaprezentowano 22 referaty. Przeprowadzono cztery sesje dyskusyjne. Moderatorem był prof. KPSW dr hab. Paweł Izdebski. *Edukacja aksjologiczna wyzwaniem i zadaniem szkoły w jednoczącej się Europie*, była tematem wystąpienia **prof. dr hab. Krystyny Chałas** z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Referentka zauważyła, że wychowanie nie znalazło do tej pory swego znaczącego miejsca w dyskusjach nad przyszłością Europy i jej obywateli. Stąd zasadnym wydaje jej się podjęcie „Europejskiej Debaty” nad wychowaniem, w której uwaga zostanie skoncentrowana na koncepcji człowieka jako osoby oraz na wartościach. Przedstawiony przez prelegentkę w trakcie konferencji materiał ma być próbą zainicjowania dyskusji nad wychowaniem szkolnym w perspektywie procesów zjednoczeniowych, jakie zachodzą w Europie. Do świata wartości dziecka nawiązywały następnie **prof. nadzw. KPSW dr hab. Krystyna Żuchelkowska** oraz **dr Maria Gładyszewska** (KPSW), które referowały problem *Świata wartości chrześcijańskich dzieci kończących edukację przedszkolną*, **ks. dr Mariusz Śniadkowski** z Politechniki Lubelskiej (*Katolickie ruchy religijne mikroszkolą wychowania społeczno – moralnego*) oraz **ks. dr Mirosław Gogolik** z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (*Wychowanie młodzieży do dialogu międzyreligijnego na przykładzie aktualnych założeń programowych nauki religii w polskiej szkole*). **Prof. nadzw. KPSW dr hab. Maria Kuchcińska**, **dr Danuta Sereżyńska**, **Milena Malinowska (lic.)**, z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej zajęły się problemem *Międzypokoleniowych różnic w postrzeganiu autorytetów i wartości*. Omówione zostały badania, które miały służyć odświeżeniu współczesnej istoty międzypokoleniowej odmienności w nadawaniu znaczeń dwu stanom rzeczy: autorytetom i wartościom.. Próba określenia znaczenia nadawanego wartościom i sposobom ich afirmacji pokazała odmienności

w interpretacji zarówno samych wartości, jak i reakcji na nie. Konkludując autorki stwierdzały, że w badaniach (po uwzględnieniu mentalnego i historycznego kontekstu) mamy do czynienia z układem niestety niezgodnym z tytułem konferencji: różne światy (świat obecnych 20-latków i świat dorastania oraz średniej dorosłości ich rodziców i dziadków) to jednak odmienne kultury. Z kolei **dr Magdalena Prentka** (KPSW) odniosła się do teoretycznych aspektów problemu *Absolutyzm vs relatywizm współczesnego młodego dorosłego, starając się odpowiedzieć na dwa pytania: Czy - w myśl współczesnych koncepcji psychologicznych nurtu poznawczo-rozwojowego - relatywizm traktowany jest jako cecha dojrzałego myślenia? I jeśli tak, to czy trafnie relatywizm traktowany jest jako cecha dojrzałego myślenia?* **Mgr Małgorzata Jabłońska** z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w swoim referacie odniosła się do problemu *Inkluzji osób autystycznych we współczesnym świecie*. Prelegentka stwierdziła, że procesu inkluzji nie można analizować bez przeciwnego biegunu - ekskluzji, czyli wykluczenia społecznego. Zwróciła też uwagę, że w przypadku osób z autyzmem mamy do czynienia z tak zwanym *wykluczeniem wewnętrznym*, związanym z brakiem możliwości samoakceptacji wskutek społecznej alienacji. W końcowej części referatu zauważyła, że w celu zwiększenia szans na pełną inkluzję osób z autyzmem konieczne jest swoiste przewartościowanie postaw społecznych. Z kolei **dr Grażyna Szabelska** (KPSW) odniosła się do *Kulturowych uwarunkowań zaufania społecznego*. Jak wskazują wyniki badań, Polaków cechuje zaskakująco duża rozbieżność pomiędzy wysokim poziomem zaufania wobec najbliższej rodziny a bardzo niskim zaufaniem społecznym. Badania przeprowadzone przez OBOP ujawniają, iż 14% Polaków ufa innym ludziom. Na tle europejskiej społeczności diagnoza poziomu społecznego zaufania ujawnia, iż Polacy zajmują w niej ostatnie miejsce. Referentka przytoczyła badania porównawcze dotyczące różnych aspektów i wymiarów zaufania dla społeczeństw pozostających pod wpływem zróżnicowanych warunków kulturowych. Rozważania prelegentki zmierzały – jak podkreślała - w kierunku poszukiwania odniesień problematyki zaufania do nauk pedagogicznych. **Mgr Randa Ombach** (KPSW) odniosła się w swoim wystąpieniu do problemu *Wdrażania umiejętności komunikacyjnych jako elementu edukacji społeczeństwa amerykańskiego*. Celem była prezentacja zasad komunikacji oraz zobrazowanie sposobu, w jaki wdraża się dzieci w amerykańskich przedszkolach do sztuki publicznych wystąpień. Referentka podkreślała, że ogromną rolę w procesie kształcenia umiejętności komunikacyjnych mają do odegrania rodzice i osoby z najbliższego otoczenia dziecka (również w przedszkolach). Wychowanie dziecka do dobrej komunikacji jest procesem i odbywa się na zasadzie naśladownictwa. Dlatego ważny jest przykład rodziców, którzy swoją postawą wywierają wpływ na dziecko-konkludowała. **Dr Kazimierz Mikulski** (KPSW) w swojej prezentacji podkreślał, że układy przestrzenne miejsc szkolnych, szczególnie sal lekcyjnych lub pracowni, a zwłaszcza komputerowych, można opisywać i oceniać w świetle założeń proksemiki, która potwierdza i wyjaśnia intuicyjne odczucia, że układy przestrzenne mają wpływ na działania grupowe. A czy wpływa na efektywność kształcenia? Nad odpowiedzią na to pytanie zastanawiał się referent. **Mgr Maria Kamińska** z Zespołu Szkół Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kształcenia w Bydgoszczy scharakteryzowała *Psychospołeczne funkcjonowanie uczniów pochodzących z różnych kultur na przykładzie Pomorskiego Liceum Ogólnokształcącego w Bydgoszczy*. Analiza aspektów psychologicznych i społecznych opierała się na uwzględnieniu przyczyn wyjazdów

i powrotów młodzieży (z rodzicami lub bez nich); trudności, napotykanego po powrocie do kraju; pokazaniu działań szkoły oraz uzyskanych efektów. **Prof. nadzw. KPSW dr hab. Barbara Ciżkowicz**, skupiła uwagę na *Roli mediów w powstawaniu zaburzeń odżywiania*. Podkreślając, że nowe formy własności mediów w Polsce oraz upowszechnienie dostępu do Internetu stwarzają możliwości popularyzowania przez instytucje czerpiące zyski z zachowań społecznie niepożądanych, stanowią istotne zagrożenie dla zdrowia. Istnieje rynek reklam i firmy, które swoją ofertą zwiększają ryzyko występowania zaburzeń odżywiania. Jak podkreślała referentka, obejmuje to zarówno różne formy wspomagania odchudzania, jak i propagowania „śmieciowej żywności”. W końcowej części wystąpienia postawiony został wręcz zarzut, że w Polsce nie wprowadza się uregulowań prawnych mających zapewnić ochronę najbardziej podatnej na wpływy części społeczeństwa – dzieci i młodzieży. Kolejny referent, **prof. nadzw. KPSW dr hab. Zbigniew Węgierski** z KPSW scharakteryzował *Działalność pedagogiczną internatów, burs i stacji uczniowskich na wschodnich kresach Polski w latach 1900 – 1939*. Dokonał próby zaprezentowania powstawania i działalności społecznej i pedagogicznej stacji uczniowskich oraz internatów i burs szkolnych w ostatnich latach zaborów i po odzyskaniu niepodległości Polski na kresach wschodnich i pokazania w działalności tych instytucji pedagogicznych przykładów wychowania w duchu tolerancji i wielokulturowości. **Prof. nadzw. KPSW dr Paweł Prusak** (KPSW) omawiając problem *Krajoznawstwa i turystyki jako formy poznania Obcego/ Innego zwrócił uwagę, że jest to nie tylko racjonalne spędzenie czasu wolnego, ale też wskaźnik poziomu życia indywidualnego i grupowego*. Pozwalają realizować potrzeby: wędrowania, poznawania przyrody, historii, tradycji, umacniania własnej tożsamości, wypoczynku oraz niezapomnianych doznań i wzruszeń. W naturalny sposób dochodzi do spotkania z "innym" ze względu na pochodzenie etniczne, język, religię czy kulturę. Obcowanie z nim zbliża, wyzwala postawę tolerancji, zrozumienia i empatii. Referent podkreślił, że trudną sytuację stwarza spotkanie z "obcym", osobą odmienną lub uznanie turysty przez "tutejszego", "swojego" za odmiennego, "obcego" (w znaczeniu pejoratywnym) ze względu na narodowość, wyznanie czy kulturę. Jednak bezpośredni kontakt, wyzbycie się uprzedzeń zbliża do "innego", pomaga w przełamywaniu barier w relacji z "obcym", a w konsekwencji na ich poznanie i rozumienie. W ten sposób turysta staje się elementem przeciwdziałania ksenofobii, rasizmowi, próbom wykluczenia niektórych kultur, subkultur i tradycji zakorzenionych w naszym dziedzictwie kulturowym. Dwie kolejne referentki nawiązały do pedagogicznych aspektów zjawiska migracji. **Dr Sylwia Piekut-Burzyńska** (KPSW) omówiła przyczyny, skutki i formy pomocy w zjawisku określanym, jako *sieroctwo emigracyjne*. Z kolei **mgr Ewa Jurkiewicz** z Zespołu Szkół Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kształcenia w Bydgoszczy zaprezentowała *Pedagogiczno-prawne aspekty funkcjonowania dziecka w sytuacji zarobkowej migracji rodziców*. Referentka zwróciła uwagę, że istnieje cały szereg skutków prawnych pozostawienia dziecka przez rodziców podejmujących pracę poza krajem. Inne problemy dla szkoły pojawiają się, kiedy uczeń wraca z innego kraju, gdzie mieszkał z rodzicami i uczęszczał do szkoły, szczególnie wtedy, gdy system kształcenia w tym kraju i obowiązujące tam programy nauczania istotnie różnią się od polskiego systemu edukacyjnego. Dlatego tak ważna jest znajomość pedagogiczno-prawnych aspektów funkcjonowania dziecka w sytuacji zarobkowej migracji rodziców - stwierdziła. **Dr Maria Jolanta Bąk** (KPSW) referując problem *Planowanie kariery zawodowej na europejskim rynku pracy* zwróciła uwagę na szereg uwarunkowań

mających wpływ na proces podejmowanie decyzji dotyczących konkretnych działań związanych z wytyczeniem ścieżki kariery zawodowej. Do tego tematu nawiązywała też w swoim wystąpieniu **dr Katarzyna Kuziak** z KPSW mówiąc o *Poradnictwie transnarodowym – projekty w poradnictwie karier*. Z kolei tematem referatu **mgr Roma Roksany Malewicz** (również z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej) był *Outplacement a aktywizacja zawodowa w wielokulturowym świecie*. Referentka koncentrując uwagę na koncepcji outplacementu tradycyjnego oraz środowiskowego zreferowała podjętą przez nią próbę stworzenia programu aktywizacji zawodowej, kierowanego do studentów i absolwentów uczelni wyższych, któremu nadała nazwę „Akademia Outplacementu”. Projekt ma przygotowywać wskazane powyżej podmioty do wejścia na rynek zatrudnienia. *Dialog w murach uczelni mit czy rzeczywistość?* - to temat wystąpienia **dr Elżbiety Okońskiej** (UKW/KPSW), która starała się odpowiedzieć na szereg fundamentalnych pytań, dotyczących rzeczywistości dialogu w murach szkoły wyższej. Referentka zauważyła, że dialog stanowi właściwą drogę rozwiązywania problemów politycznych, gospodarczych i kulturowych, jest wyrazem dojrzałości społeczeństwa. Według dr Okońskiej sens dialogu akademickiego polega na wspólnym odkrywaniu prawdy. Przez wartość dialogu, spotykając „innych”, człowiek – wykładowca, student – ukazuje „coś” więcej, czego nie można dostrzec bez dialogu. Do problemów studenckich odniosły się także: **prof. dr hab. Vera Petruk, Elena Prozor, Elena Grechanovskaya** z Narodowego Uniwersytetu Technicznego w Winnicy na Ukrainie w referacie dotyczącym *Zastosowania technologii interaktywnych w kształceniu studentów uczelni technicznych*. Z kolei **dr Aleksandra Mreła** (KPSW) omówiła *Wpływ wykształcenia na poziomie wyższym na zatrudnienie młodych ludzi latach 2000-2010 – porównanie sytuacji w Polsce z innymi krajami Europy*. Referentka w podsumowaniu stwierdziła m.in. że pod względem przygotowania młodych ludzi do rynku pracy polskie szkoły i uczelnie znajdują się po środku skali państw europejskich oraz zbyt dużo młodych ludzi w Polsce nie jest dostatecznie przygotowanych do znalezienia się na rynku pracy i jest trwale zagrożonych bezrobociem. Wobec tego uczelnie oraz przygotowujące do zawodu szkoły średnie, policealne i pomaturalne powinny w swoich programach uwzględnić zajęcia przygotowujące do wejścia i utrzymania się na rynku pracy.

Panel V obradował pod ogólnym hasłem konferencji – Jeden świat, wiele kultur. W panelu tym uczestniczyli studenci z kilku uczelni polskich i jednej zagranicznej. Wygłoszono 8 referatów. **Kinga Armacka** z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej zaprezentowała problem rasizmu Polaków wobec czarnoskórych przybyszy (*Z wizytą w Polsce*). Trzy studentki KPSW - **Dorota Głowczewska, Anna Janiak-Wesołowska i Izabela Ślęzak** w swojej prezentacji dokonały oceny tendencji zmian zachowań konsumentów polskich w warunkach globalizacji (*Zachowania konsumenckie w warunkach globalizacji - ujęcie teoretyczne*). Z kolei **Stanisław Kobus** z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, prezentując temat *Warunki brzegowe skutecznych projektów międzykulturowych*, podkreślał m.in. to, że punktem wyjścia do poszukiwania trwałych konsensusów musi być poszanowanie praw człowieka, uznanie powszechności obowiązywania prawa naturalnego, które uznać należy za niezbywalne, racjonalnie dostępne oraz nieodzowne jako podstawa projektów uczenia się międzykulturowego bez ideologicznego nawisu, który może uczynić wysiłki

poszukiwania transkulturowego nieskutecznymi z powodu błędnych założeń już na samym wstępie. **Paula Kuziemska** z KPSW mówiąc o *Narodzinach islamskiego feminizmu*, starała się odpowiedzieć na pytanie, jak pod osłoną burek czy nikabu rozwinął się jeden z najbardziej zagadkowych i wzbudzających kontrowersję ruchów społecznych na świecie. **Aleksandra Leppert** (KPSW) prezentując rolę kobiet we współczesnej polityce prześledziła karierę polityczną Margaret Thatcher (*Rola kobiety w polityce na przykładzie Margaret Thatcher*). **Joanna Mikulska** z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w referacie Wilno – małe miasto, wiele kultur, podzieliła się własnymi spostrzeżeniami z półrocznego pobytu w tym mieście. Obserwując życie społeczności tego miasta, gdzie współżyją cztery narodowości: litewska, rosyjska, polska i żydowska, podjęła próbę udowodnienia, że bez kompromisów każdej z wymienionych społeczności, miasto nie mogłoby funkcjonować. Z kolei **Sylwia Piłkuła** z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego podjęła temat *Recenzenci podręczników polonistycznych wobec zjawiska wielokulturowości*. Kwerenda ponad 200 recenzji podręczników do języka polskiego, pozwoliła prelegentce wskazać, w jakim stopniu kwestie związane z edukacją międzykulturową są uznawane przez ministerialnych ekspertów za istotny element nie tylko samych recenzji, ale dydaktyki języka polskiego w ogóle. **Kateryna Taranova**, studentka Tarnopolskiego Narodowego Uniwersytetu Ekonomicznego zajęła się *Ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej na Ukrainie*. W swoim referacie oceniła realny stan oraz efektywność ubezpieczenia cywilnoprawnej odpowiedzialności właścicieli pojazdów w swoim państwie.

Pierwszy dzień konferencji zakończył się obejrzeniem przez uczestników konferencji transmisji z Asyżu i wysłuchaniem przesłania Ojca Świętego Benedykta XVI oraz koncertu chóru Zespołu Szkół Muzycznych w Bydgoszczy. Wieczorem referenci i zaproszeni goście uczestniczyli w uroczystym bankiecie. Drugiego dnia, po zakończeniu obrad w pięciu sekcjach, uczestnicy zebrali się w sali plenarnej na podsumowaniu konferencyjnych debat. Moderatorzy poszczególnych części obrad w sekcjach, w skondensowany sposób przedstawili efekty prezentacji tematów i dyskusji. Tej części ponownie przewodniczył prof. dr hab. Andrzej Czyżewski, przewodniczący Komitetu Naukowego. Na zakończenie konferencji głos zabrala JM Rektor Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy dr Helena Czakowska, która podziękowała uczestnikom za udział w dwudniowych obradach i zaprosiła na przyszłoroczną konferencję.

Wojciech Jurkiewicz

Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa

w Bydgoszczy